

A PSZICHOTERAPEUTÁK ETIKAI KÓDEXE

Bevezetés

1. A Pszichoterapeuták Etikai Kódexe a Pszichoterápiás Tanács Szövetségben képviselt módszerspecifikus szakmai egyesületek és pszichoterapeuta, valamint nem pszichoterapeuta tagjai, és a képzéseikben lévők és kiképzőik és a pszichoterápiát végzők számára érvényes. Vonatkozik az érintett szervezetek egymás közötti kapcsolataira is.
2. A Pszichoterápiás Tanács Szövetség (továbbiakban PTSZ) Etikai Kódexe (továbbiakban EK) az „Emberi Jogok Európai Irányelveivel” (European Convention on Human Rights) és a Megújított Európai Társadalmi Alapokmánnyal (Revised European Social Charter) összhangban készült. A módszerspecifikus egyesületek etikai kódexének alapját a PTSZ. Etikai Kódexe adja teljes terjedelmében.
3. A PTSZ-ben képviselt módszerspecifikus egyesületek elfogadják az European Association for Psychotherapy (továbbiakban EAP) 2002. júliusi „Etikai Alapelvek Kritériumát (továbbiakban EAK), valamint saját nemzetközi egyesületeik normáit. Az egyesületek gondoskodnak arról, hogy a tagok és a képzésben lévők megismerjék az EAK-t.
4. A PTSZ EK-e, valamint a módszerspecifikus egyesületek EK-i minden tekintetben összhangban kell legyenek a Magyarországon hatályos jogszabályokkal. A PTSZ és a módszerspecifikus egyesületek folyamatosan felülvizsgálják az EK-t, és szükség esetén egymással összhangban módosítják azt.
5. A módszerspecifikus egyesületek pszichoterapeuta tagjai a szervezetbe történő belépéskor megismerik és magukra nézve kötelezőnek fogadják el a PTSZ és az adott egyesület EK-t.
6. A Pszichoterápiás Tanács Szövetségben képviselt szakmai szervezetek az Etikai Kódex követelményeit oktatási, tudományos és szakmaképviseleti tevékenységükben tagságuk és a képzendők felé közvetítik.
7. Az egyes módszerspecifikus egyesületek a Pszichoterápiás Tanács Szövetség által elfogadott jelen Etikai Kódexet módszerspecifikus szempontú mellékletekkel láthatják el. Vállalják, hogy a mellékletek a közös etikai kódexet alapul véve készülnek és, annak mellékleteként szerepelnek.
8. A Pszichoterapeuták Etikai Kódexét annak mellékleteivel együtt elfogadás után a Pszichoterápiás Tanács tartja nyilván. Módosítása, kiegészítése a Pszichoterápiás Tanács Szövetség feladata.
9. A PTSZ Etikai Bizottsága (továbbiakban EB) folyamatosan figyelemmel kíséri a módszerspecifikus egyesületek EB-ainak munkáját. Állásfoglalást adhat ki a gyakran előforduló problémák kezelésének segítésére, ill. az érintettek személyes adatainak védelme mellett eseteket közölhet. Felhívja a módszerspecifikus egyesületeket, hogy az illetékességi területükön előforduló etikai problémákat a személyes adatok védelme mellett a szakmai közönség számára informatív formában dolgozzák fel és saját anyagukban tegyék közzé.
10. A PTSZ EB-a különös figyelmet fordít a nemzetiségi kisebbségekkel való munka, speciális csoportokkal való munka, háborús menekültekkel folyó munka etikai problémáira. Felhívja az érintett módszerspecifikus egyesületeket, hogy közösen dolgozzák ki a pszichoterápiás munka során előforduló, testi érintéssel járó beavatkozások speciális etikai

elvárásait. A PTSZ EB-a mind az elsőfokú, mind a másodfokú etikai ügyek természetéről összegyűjti a szükséges információkat és az EK folyamatos felülvizsgálatában felhasználja azokat.

11. Az etikai ügyeket PTSZ-hez tartozó módszerspecifikus egyesületek Etikai Bizottságai orvosolják. Abban az esetben, ha az érintett kolléga az egyesületi döntés ellen fellebezni kíván, azt az adott módszerspecifikus egyesület közgyűlésénél teheti meg. Így az etikai eljárásnak első, illetve másodfokú eljárása lehetséges.

12. A PTSZ EB megválasztásának, szervezeti felépítésének, működési szabályainak összességét a PTSZ az EB Eljárásrendjében szabályozza. A PTSZ felhívja a módszerspecifikus egyesületeket: különös figyelmet fordítsanak arra, hogy Etikai Bizottságuk eljárásrendje minden szervezeti tag számára hozzáférhető, megismerhető legyen.

13. A pszichoterapeuták kötelesek megismerni és munkájuk során alkalmazni a munkájukra vonatkozó jogszabályokat.

I. Kezelés

1. A pszichoterapeuták tiszteletben tartják az emberi élet méltóságát és a pácienseik érdekeit szem előtt tartva járnak el. A pszichoterapeuták nem különböztetnek meg és nem utasítanak vissza faji, nemzetiségi, vallási okok miatt beteget, aki kezelésre jelentkezik. Egyes esetekben fentiekől függetlenül jogszabály alapján a pszichoterapeutát megilleti a megtagadás joga. A pszichoterápia csak a beteg és a pszichoterapeuta teljes önkéntességén alapulhat. (Eü. tv.103 §/3).

2. A pszichoterapeuták a kezelés megválasztásánál az elfogadott szakmai ajánlás szerint járnak el, figyelembe véve a lehetséges alternatívákat: a várható eredményességet, a kezeléssel együtt járó kényelmetlenséget, a kezelési időt.

3. A pszichoterapeuták megbeszélik pácienseikkel a terápia célját, kereteit és megállapodást kötnek velük. A kezelést befejezik, vagy más pszichoterapeutához küldik a páciens, ha a terápiás célok az ésszerű időhatáron belül nem teljesülnek, vagy a folyamat nem a terápiás célnak megfelelően alakul. A gyerekekkel végzett terápia esetén szükséges a szülői felügyeleti jogot gyakorlóval, ennek hiányában a törvényes képviselővel a terápia menetét és célját megbeszélni. (Eü. tv.16§.) A gyermek életkora szerint előírt törvényi rendelkezéseket kell figyelembe venni.

4. Amennyiben a pszichoterapeuták és a páciensek közötti megállapodás részét képezi a terápia díja, úgy erről a páciens tájékoztatni kell a kezelés megkezdése előtt. A hatályos jog szerint a magán egészségügyi szolgáltatás díja a felek szabad megállapodásán alapul.

5. A pszichoterapeuták vállalják, hogy a kezelést akkor kezdeményezik, ha tervezhetően végigviszik és befejezik a terápiás folyamatot. Amennyiben a pszichoterapeuták valamilyen okból erre mégsem képesek, vállalják, hogy pácienseikkel ezt időben közlik, és másik terapeutához irányítják.

6. A pszichoterapeuták kötelesek a kezelést dokumentálni, és a dokumentumokat a törvényi előírások szerint kezelni. (Eü. tv.136-137§.)

II. Szerződés

1. A pszichoterápia egészségügyi tevékenység, amelyet egészségügyi engedélyek birtokában, egészségügyi szolgáltatás keretében lehet csak végezni. A pszichoterapeuták világosan elkülönítik a kiképző és a gyógyító vagyis pszichoterápiás folyamatot. Az egyes módszerspecifikus egyesületek tanulmányi képzése az illetékes képzőhely Tanulmányi Bizottságának döntésével kezdődik

2. Ha a pszichoterapeuták a pszichoterápia során kutatást is végeznek, akkor ezt világosan közölniük kell. (Eü. tv. 134-135§.: Tájékoztatási kötelezettség; valamint 157§-tól 164§-ig: Az emberen végzett orvostudományi kutatások.)

3. A kezelés megkezdésekor a pszichoterapeuták megfelelően tájékoztatják pácienseiket a terápia céljáról, a választott módszerről és az alternatív kezelési lehetőségekről. Ha a kezelés nem elfogadott és kipróbált módszeren alapul, ezt közölni kell a pácienssel. (Eü.Min.R.23/2002.(V.9.))

4. A gyerekerápiák esetén a terápiás szerződést a a szülői felügyeleti jogot gyakorlóval, ennek hiányában a törvényes képviselővel kell meg kötni és a gyerekekkel való együttműködésre is törekedni kell. A gyermek együttműködése is feltétele a terápiának. /Eü. tv.16§. /1//

III. Szakmai képzettség

1. A pszichoterapeuta szakképzettséget a szakképesítési miniszteri rendelet írja elő. A módszerspecifikus képzettségeket a PTSZ-hez tartozó egyesületek Tanulmányi Bizottságainak előírásai tartalmazzák. A kötelező szakmai továbbképzést a pszichoterapeuták számára jogszabály írja elő.

2. A pszichoterapeuták felismerik és betartják kompetenciájuk határait. Csak olyan pszichoterápiás tevékenységet végeznek, amelyre megfelelő minősítéssel és kompetenciával rendelkeznek. A pszichoterapeuta a terápia folyamán szükség esetén szupervizor szakmai támogatását veszi igénybe.

3. A pszichoterapeuták a tevékenységükkel kapcsolatos személyes problémáik vagy konfliktusaik esetén szakmai segítséget kérjenek.

4. A Pszichoterapeuták Etikai Kódexe a pszichoterápiás ismeretek részét képezi.

5. A pszichoterápiás képzésben lévők képzési célból szupervízió mellett végezhetnek pszichoterápiát, és ezt a pácienseikkel közlik a kezelés megkezdése előtt.

A pszichoterápiás képzésben lévő szakember, vagy az a pszichoterapeuta, aki nem teljesítette a jogszabályban előírt továbbképzési kötelezettségét, a jogszabályi előírások szerint csak szupervízió mellett végezhet pszichoterápiát, és erről a terápia megkezdése előtt tájékoztatja a páciensst.

IV. Szakemberek közötti kapcsolattartás

1. Azok a pszichoterapeuták, akik pszichoterápiás szupervíziót nyújtanak, igyekeznek a szupervideált kollégák szakmai fejlődését elősegíteni, bátorítani.

2. A szupervizorok felelőssége, hogy meghatározzák a szupervíziós kapcsolatot, világosan tisztázzák a szupervíziós szerep és a kapcsolat határait.

3. Azok a pszichoterapeuták, akik multidiszciplináris környezetben dolgoznak, kapcsolatban kell legyenek kollégáikkal, tájékoztatniuk kell őket döntéseikről, s szükség esetén konzultálniuk kell velük.

4. A pszichoterapeutáknak, ha az eset szükségessé teszi, a kezelés előtt és során – a beteg hozzájárulásával - konzultálniuk kell más szakemberekkel a probléma olyan aspektusairól, amelyek meghaladják a szakmai kompetenciájukat. Ha a beteg nem járul hozzá a konzultációhoz, a terápia befejezhető.

5. A pszichoterapeuták nem követelhetnek, illetve nem fogadhatnak el kollégáktól külön díjazást azért, mert pácienseket az illető terapeutához irányítanak.

V. Titoktartási kötelezettség

1. A pszichoterapeuta tevékenységére a vonatkozó egészségügyi és adatvédelmi törvények irányadók. A pszichoterapeuták csak a páciensek engedélyével és beleegyezésével használhatják oktatásra, publikálásra és több ember előtt szakmai célból történő bemutatásra a páciensekről szóló klinikai vagy bármely anyagot, információt. Anonimizált adatokra ez nem vonatkozik. az anonimizálás különös gondosságot igényel. Ld. Eü.és adat-védelmi törvényt.

2. Ha a pszichoterapeuta a pszichoterápia során videót, filmet vagy egyéb felvételt készít a pszichoterápiáról, a páciensről a felvétel megkezdése előtt írásos beleegyezést kell kérnie. Ebben részletezik a felvétel felhasználásának körét és a megsemmisítés lehetőségét.

3. A páciensekről szóló iratokat, feljegyzéseket, videó és magnószalagokat, információkat (pl. számítógép) olyan helyen kell tárolni, vagy letétbe helyezni, amely elzárható és a legbiztonságosabban védi ezeket az anyagokat, információkat az illetéktelen hozzáférés elől.

4. A pszichoterapeuták megőrzik a pszichoterápia során nyert információkat és bizalmasan kezelik. Ez alól kivételt képez a mindenkor hatályos törvények szerint a szükséges mértékű információ szolgáltatás. Veszélyeztetettség esetén a pszichoterapeuta a szükséges információkat felhasználhatja.

5. A pszichoterapeuták gyermekterápia esetén a gyermek szülőjével, törvényes gondviselőjével konzultálnak. Más személyekkel csak a szülő, vagy törvényes képviselő engedélyével konzultálhatnak.

VI. Kutatás, publikáció

1. A páciensek formális beleegyezését kell kérni a pszichoterapeutáknak, ha kutatásba bevonják őket. Világossá kell tenni a páciensek számára, ha ezeket az eljárásokat nem közvetlen terápiás célból végzik. Gyermek esetén a szülő vagy törvényes képviselő beleegyezését is ki kell kérni az életkornak megfelelően. A kutatással kapcsolatos etikai szabályok betartása kötelező.

2. A pszichoterapeuta kutatók kötelezettek arra, hogy a tárgyhoz tartozó törvényeket ismerjék, illetve az emberen végzett orvostudományi kutatásokkal kapcsolatos jogszabályokat és szabályozókat vegyék figyelembe.

3. Publikációk esetén a pszichoterapeuták igyekezzenek az ésszerűség határain belül meggyőződni, hogy a kiadók, illetve egyéb szervezetek a szakmai szabályoknak megfelelően járnak el.

VII. A páciensek védelme

1. A pszichoterapeuták a kezelés alatt nem létesítenek és nem tartanak fenn szexuális kapcsolatot pácienseikkel. A pszichoterapeutának a kezelés befejezése után is arra kell törekednie, hogy páciense számára pszichoterapeuta szakemberként maradjon elérhető. A pszichoterapeuták a terapeuta-páciens kapcsolatot nem használják személyes előny szerzésére, politikai, vallási célok elérésére, közös üzleti vállalkozások alapítására.

A kettős kapcsolat elkerülése érdekében nem létesítenek pszichoterápiás kapcsolatot olyan személlyel, akivel szoros személyes kapcsolatban állnak /pl. családtaggal, rokonnal, baráttal, közvetlen munkatárssal/ ill. olyan személlyel, aki egy páciensükkel szoros kapcsolatban van.

Elkerülik pácienseikkel a szexuális érintkezést.

2. A pszichoterapeuták csak addig folytatják a terápiás kapcsolatot pácienseikkel, ameddig az szakmailag indokolt és a páciensek a terápiás változást tekintve ebből profitálnak. Világos különbséget tesznek a személyes és a szakmai kapcsolat között.

3. A gyermekterapeutákra különösen érvényes, hogy nem élhetnek vissza a gyerek kiszolgáltatottságával és csábíthatóságával.

VIII. Szakmai összetartozás, társadalmi felelősség

1. A pszichoterapeuták nyitottak a páciensek, a képzésben résztvevők, a közösségek és a közvélemény számára. Igyekeznek fellépni a pszichoterápiával kapcsolatos előítéletek és a pszichoterapeutákkal kapcsolatos esetleges negativisztikus véleményekkel szemben.

2. A pszichoterapeuták képesítésüket sem direkt, sem indirekt módon nem mutatják magasabbnak, pl. a pszichoterápiát kevésbé ismerő más intézmények felé, vagy más irányú képző programok részeként.

3. A pszichoterapeuták kötelesek ellenőrizni, hogy az alkalmazásukban állók szakmai minősítése és munkája megfelel a pszichoterápia szakmai követelményeinek.

4. A pszichoterapeuták elismerik, hogy a pszichoterápiás hivatás többféle pszichoterápiás iskolán és módszeren alapul. Készek az iskolák, módszerek közötti konstruktív és kritikus tapasztalatcserére, tiszteletben tartva egymás irányzatait, terápiás felfogását és személyét. A pszichoterapeuták viselkedését tolerancia és együttműködés jellemezze. A pszichoterápiás hivatást a különböző irányzatok együttesen képviselik.

5. Amikor a pszichoterapeuta tud egy másik pszichoterapeuta által elkövetett etikai vétségről, megkísérli az etikátlan viselkedést informálisan az illető pszichoterapeuta tudomására hozni. Amennyiben az etikailag kifogásolható magatartás minimális, és/vagy érzékenység, ismeret, vagy tapasztalat hiányából adódik, fenti megoldás általában helyénvaló. Amennyiben ez nem eredményes, és ha a megkeresett pszichoterapeuta megtagadja a tanács követését vagy a felmerülő probléma komolyabb természetű, az etikai vétséget észlelő pszichoterapeuta az érintett módszerspecifikus EB-hoz fordul.

6. A pszichoterapeuták érdekeltek a pszichoterápiával kapcsolatos jogszabályok, vagy azok hiányának nyilvánosságra hozatalában.

7. A pszichoterapeuták képzési munkájuk során az orvosi vagy pszichológusi diplomával nem rendelkezők számára nem kelthetik azt a hamis látszatot, hogy az oktatásban való részvétel feljogosítja őket pszichoterápia végzésére.

IX. Hirdetés

A pszichoterapeuták szakmai tevékenységük hirdetése során is óvják a szakma méltóságát, és nem alkalmaznak hamis vagy félrevezető hirdetéseket.

A Pszichoterapeuták Ideiglenes Új Etikai Kódexét a Pszichoterápiás Tanács 2009. 02. 05.-én elfogadta, s egyúttal a PT által 1993-ban elfogadott etikai Kódex hatályát veszti.

A Pszichoterapeuták Ideiglenes Új Etikai Kódexének szerkesztői: Bagotai Tamás, Kötörő Emese, dr.Vértés Gabriella, tanácsokkal közreműködött dr. Harmatta János, a munkában fordítással közreműködött Ormay Tom. A jogi szempontok kidolgozásában és ellenőrzésében dr. Vizi János és Urbán Éva vettek részt.

Budapest, 2009. 02.05.

A 2014.02.20.-án egyesületként megalakult Pszichoterápiás Tanács Szövetség a 2014. 04. 17.-én megtartott közgyűlésén a Pszichoterapeuták Ideiglenes Új Etikai Kódexét érvényesként fogadta el, ezzel ideiglenes jellege megszűnt, elnevezése A Pszichoterapeuták Etikai Kódexe.

Módosította 2015.09.24.-én a PTSz Közgyűlése a PTSz EB /Bagotai Tamás, Vértés Gabriella, Kötörő Emese, Fedor Béla/ javaslata alapján, melyet az egyesületek tagjainak és képviselőinek hozzászólásai alapján alakítottak ki.

Budapest, 2015. 09.24.